

Datum: 14 september 2016

Publicatie Prognosetafel AG2016

Gemiddelde stijging van de voorziening circa 0,5%, de zuivere kostendekkende premie neemt gemiddeld toe met circa 0,8%.

Op dit moment is de Prognosetafel AG2014 de overlevingstafel waarmee pensioenfondsen hun verplichtingen waarden. Deze overlevingstafel houdt rekening met een schatting van de ontwikkeling van de sterftekansen naar de toekomst toe.

Door het Koninklijk Actuarieel Genootschap is op 13 september 2016 een nieuwe prognosetafel gepubliceerd, de Prognosetafel AG2016. Deze tafel is enerzijds een update als gevolg van nieuwe door het CBS gepubliceerde overlevingskansen. Anderzijds heeft er een aanpassing plaatsgevonden in de schattingsystematiek. In tegenstelling tot de Prognosetafel AG2014 is er bij de Prognosetafel AG2016 een mate van samenhang verondersteld tussen de toekomstige sterfteontwikkeling van mannen en vrouwen.

In dit memo geven wij in hoofdlijnen aan wat de gevolgen zijn van het aanpassen van de prognosetafel. Maar, eerst gaan wij in op de ontwikkeling van de waargenomen levensverwachting in de jaren 2014 en 2015 ten opzichte van de geschatte levensverwachting op grond van de Prognosetafel AG2014.

1. Levensverwachting: realisatie ten opzichte van verwachting

Onderstaand hebben wij een vergelijking gemaakt van de levensverwachting, enerzijds geschat op basis van de Prognosetafel AG2014, en anderzijds uitgaande van de in werkelijkheid door CBS waargenomen sterftcijfers.

Tabel 1. Vergelijking periode levensverwachting bij geboorte (zonder ervaringssterfte)

Jaar	Man Prognosetafel AG2014	Man Waargenomen (CBS)	Vrouw Prognosetafel AG2014	Vrouw Waargenomen (CBS)
2013	79,5	79,4	83,1	83,0
2014	79,7	79,9	83,2	83,3
2015	79,9	79,7	83,4	83,1

Tabel 2. Vergelijking periode levensverwachting op 65 jaar (zonder ervaringssterfte)

Jaar	Man Prognosetafel AG2014	Man Waargenomen (CBS)	Vrouw Prognosetafel AG2014	Vrouw Waargenomen (CBS)
2013	18,0	18,0	21,0	21,0
2014	18,2	18,5	21,1	21,2
2015	18,3	18,2	21,2	20,9

Te zien is dat de waargenomen stijging van de levensverwachting in 2014 iets voorloopt op de verwachting op grond van de Prognosetafel AG2014, terwijl voor boekjaar 2015 juist een tegengesteld effect zichtbaar is. Met andere woorden, de overlevingskansen in 2014 zijn sneller toegenomen dan verwacht, maar de overlevingskansen in 2015 zijn (ten opzichte van de situatie in boekjaar 2013) juist minder snel toegenomen dan verwacht.

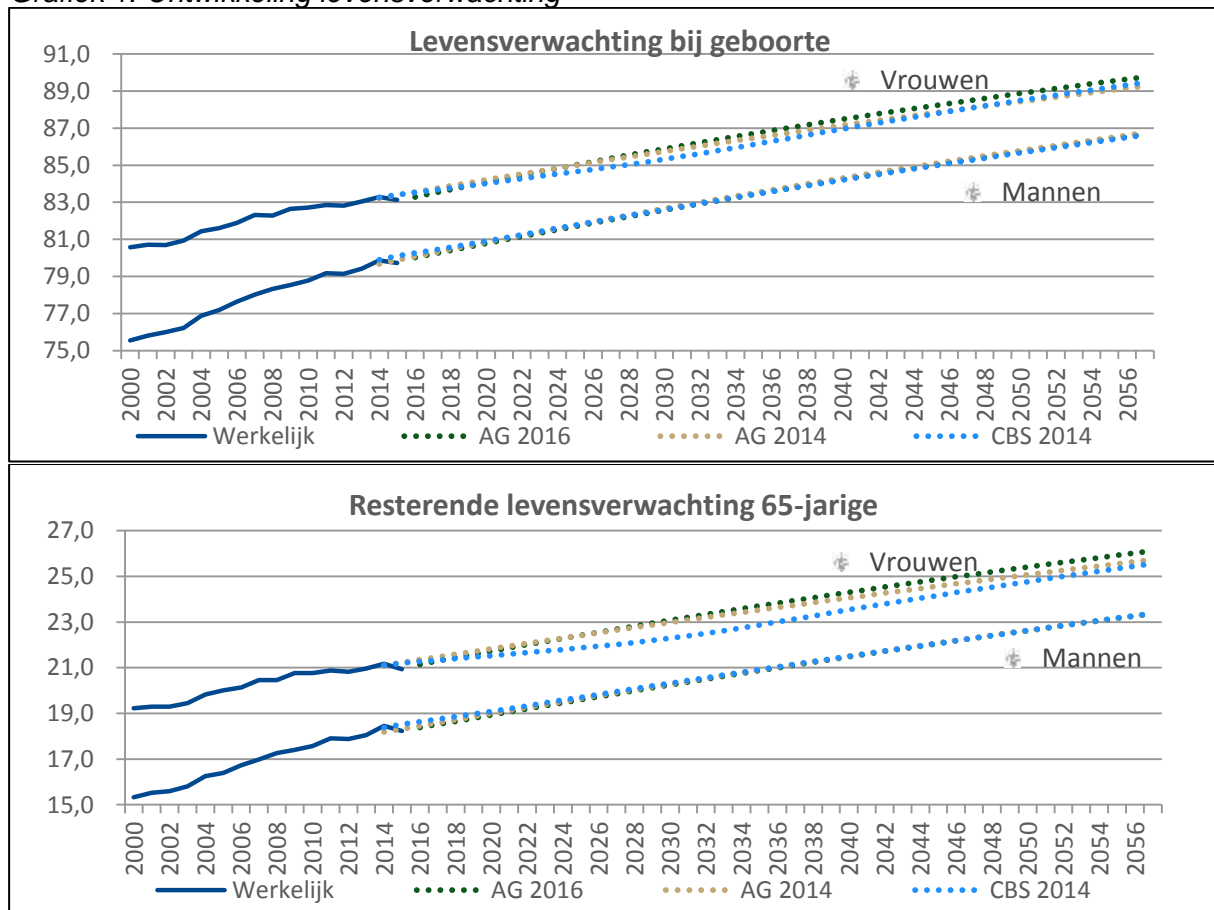
2. Aanpassingen van de Prognosetafel AG

De Prognosetafel AG2016, is op een aantal punten aangepast ten opzichte van de Prognosetafel AG2014. De belangrijkste aanpassingen zijn de volgende:

1. De waarnemingsjaren 2014 en 2015 zijn toegevoegd. Het model is dus aangepast naar de meest recente inzichten.
2. In de Prognosetafel AG2014 worden de tafels voor mannen en vrouwen separaat van elkaar bepaald. Bij de Prognosetafel AG2016 wordt er een bepaalde samenhang verondersteld tussen de toekomstige sterfteontwikkeling van mannen en vrouwen.
3. Evenals in de Prognosetafel AG2014 wordt rekening gehouden met sterftewaarnemingen uit Europese landen met een vergelijkbare welvaart als in Nederland. Het aantal landen is uitgebreid met Schotland en Noord Ierland. Daarnaast is sterftedata uit voormalig Oost-Duitsland vanaf 1990 toegevoegd.

Wij zullen in dit memo niet ingaan op de techniek, maar met name op de gevolgen van de nieuwe tafel. Allereerst hebben wij onderstaand de ontwikkeling van de toekomstige levensverwachting weergegeven voor de Prognosetafel AG 2014 en 2016. Daarnaast hebben wij ook de ontwikkeling van de toekomstige levensverwachting volgens de CBS prognosetafel 2014 weergegeven.

Grafiek 1. Ontwikkeling levensverwachting

In bovenstaande grafieken is te zien dat de ontwikkeling van de levensverwachting volgens Prognosetafel AG2016 voor mannen nagenoeg gelijk is aan de levensverwachting van de Prognosetafel AG2014 en de CBS Prognosetafel 2014. Voor vrouwen is de ingeschatte levensverwachting uit de Prognosetafel AG2016 hoger dan op basis van de Prognosetafel AG2014 en de prognosetafel van het CBS.

3. Toekomstige levensverwachting

Bij de vaststelling van de in paragraaf 2 genoemde levensverwachting is uitgegaan van de zogenoemde periode levensverwachting. Dat wil zeggen dat bij de vaststelling van de levensverwachting voor iemand die in 2015 geboren is, geldt dat al zijn overlevingskansen zijn ontleend aan de overlevingskansen die gelden in 2015. Voor de overlevingskans op bijvoorbeeld 80 jarige leeftijd, wordt de overlevingskans gehanteerd van iemand die 80 jaar oud is in 2015. Er wordt dan dus geen rekening gehouden met de verwachte toekomstige sterfteverbetering.

Dit is een goede manier om waargenomen ontwikkeling van de levensverwachting te vergelijken met de prognose, maar het is geen goede inschatting van de werkelijke levensverwachting. Bij de vaststelling van de periode levensverwachting wordt immers geen rekening gehouden met het feit dat over 80 jaar (dus in dit voorbeeld in 2095) de overlevingskans hoger zal zijn voor een 80-jarige dan deze in 2015 is. We veronderstellen immers dat de overlevingskansen zullen toenemen naar de toekomst toe. De zogenaamde cohort levensverwachting houdt hier wel rekening mee.

Overigens wordt in de voorzieningen van pensioenfondsen op dit moment al rekening gehouden met de cohort levensverwachting. Deze levensverwachting sluit derhalve aan op de berekeningen voor een pensioenfonds en heeft dus geen verhogend effect op de voorziening.

Als er rekening gehouden wordt met de ontwikkeling van de overlevingskansen, zoals dat bij de prognosetafel het geval is, dan is de ontwikkeling van de cohort levensverwachting als volgt:

Tabel 3. Vergelijking cohort levensverwachting bij verschillende leeftijden uitgaande van startjaar 2016 in de prognosetafels (zonder ervaringssterfte)

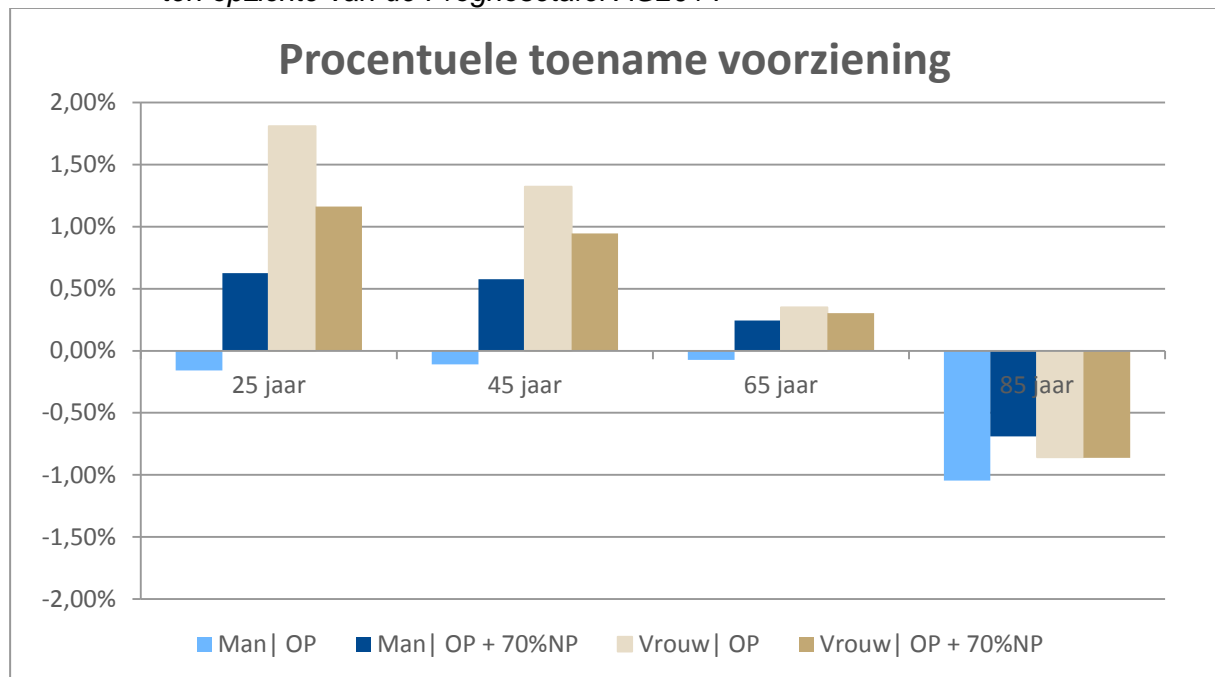
Leeftijd	Man Prognosetafel AG2014	Man Prognosetafel AG2016	Vrouw Prognosetafel AG2014	Vrouw Prognosetafel AG2016
25	62,63	62,59	65,33	65,87
45	40,46	40,44	43,44	43,79
65	20,03	20,01	23,04	23,13
85	5,88	5,82	6,88	6,82

Uit de bovenstaande tabel volgt dat de resterende cohort levensverwachting van mannen min of meer stabiel is gebleven. Voor vrouwen is de cohort levensverwachting toegenomen, met uitzondering van hoge leeftijden.

4. Gevolgen voorziening en premie

De aanpassing van de prognosetafel heeft uiteraard gevolgen voor de hoogte van de actuariële factoren waarmee zowel de voorziening als de premie worden vastgesteld. In grafiek 2 hebben wij de procentuele verschillen weergegeven.

Grafiek 2. Procentuele toename van de voorziening op basis van Prognosetafel AG2016 ten opzichte van de Prognosetafel AG2014

Bij bovenstaande grafiek merken wij op dat uitgegaan is van een vaste rekenrente van 1% en dat geen rekening gehouden is met ervaringssterfte. De werkelijke effecten voor uw fonds kunnen dus afwijken van deze percentages.

Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat de voorziening (en de kostendeckende premie) op basis van de Prognosetafel AG2016 toeneemt voor fondsen met een partnerpensioen op spaarbasis. Voor fondsen met overwegend mannen en een partnerpensioendekking op risicobasis, kan de voorziening licht dalen.

Voor een gemiddeld fonds zal de voorziening op totaalniveau naar verwachting stijgen met circa 0,5%. Echter, de uitkomsten zijn sterk afhankelijk van de gemiddelde leeftijd, de verdelingen naar mannen/vrouwen en of het partnerpensioen op spaar- of risicobasis verzekerd is.

De procentuele effecten op de voorziening voor een 25- en 45- jarige, zoals opgenomen in grafiek 2, geven een indicatie van de effecten op de (zuivere kostendeckende) premie. De wijziging van de prognosetafel zal derhalve voor de meeste pensioenfondsen leiden tot een stijging van de kostendeckende premie.

Naast de gevolgen voor de premie en de voorziening kan de wijziging van de overlevingstafel ook gevolgen hebben voor de rentehedge. Door de gewijzigde levensverwachting wijzigt het profiel van de uitgaande kasstromen van het pensioenfonds.

5. Gevolgen Ervaringssterfte

De ervaringssterfte is een correctiefactor op de sterftetekansen om te corrigeren voor het verschil in sterftetekansen tussen de gehele bevolking (zoals weergegeven in de prognosetafel) en het deelnemersbestand van het pensioenfonds. Over het algemeen leven werkenden/verzekerden langer dan de gemiddelde Nederlander.

In principe staat deze ervaringssterfte los van de prognose van de sterftetekansen voor de gehele bevolking naar de toekomst. We nemen immers aan dat de verhouding tussen de sterftetekansen van de gehele bevolking en het deelnemersbestand van het pensioenfonds constant is over de tijd. De ervaringssterfte wordt dus niet direct beïnvloed door de wijziging van de overlevingstafel.

Het aanpassen van de Prognosetafel kan wel een natuurlijk moment zijn om ook de ervaringssterfte en/of andere grondslagen te bezien.

6. Conclusies

- Het effect van de nieuwe overlevingstafel op de voorziening pensioenverplichtingen is voor een gemiddeld fonds naar verwachting circa 0,5%.
- De zuivere kostendekkende premie neemt voor een gemiddeld fonds naar verwachting gemiddeld circa 0,8% toe door de introductie van de nieuwe overlevingstafel.
- De ervaringssterfte wordt niet direct beïnvloed door de wijziging van de overlevingstafel. Het aanpassen van de Prognosetafel kan wel een natuurlijk moment zijn om ook de ervaringssterfte en/of andere grondslagen te bezien.